

19. Isus uskrisuje Lazara (11)

Ovaj pododsjek služi kao most između Knjige znamenja i Knjige proslave. Kad promatramo blagdane koje evanđelist naglašava od 5. poglavlja, onda vidimo da je ciklus blagdana u Iv 5 započeo šabatom, nastavio se pashom (Iv 6) te preko niza blagdana (Iv 7-10) sada opet dopijeva do Pashe (usp. 11,55). Lazarovo uskrsnuće jest znamenje koje ima naznačiti da je Isus Pasha, on označava prijelaz iz tame u svjetlo, iz ropstva i smrti u slobodu i život.

U izvještaju o slijepcu, nakon ozdravljenja slijedi razgovor koji objašnjava vrijednost znamenja. Kod uskrišenja Lazara, razgovor koji tumači ovo znamenje prethodi uskrišenju jer bi razgovor nakon što je Lazar ustao iz groba u pripovjednom smislu proizveo antiklimaks.

11,1-3: *Onaj koga ljubiš, bolestan je.*

Lazarova bolest predstavlja prigodu za Isusovo znamenje. Naglasak u ovim recima jest na Isusovoj ljubavi prema Lazaru i njegovim sestrama. Ona će im dati snage da se mu se obrate iako bi Isusovo pojavljivanje za njega predstavljalo opasnost (usp. 10,39).

11,5-7: *...kad je čuo za njegovu bolest, ostade još dva dana u onome mjestu...*

Ovdje imamo zoran primjer kako četvrti evanđelist oslikava Isusa. Dok kod sinoptika susrećemo Isusovu toplu, milosrdnu naklonost ljudima, kod Iv pojmovi milosrde i samilost posve nedostaju. Lazar je Isusov prijatelj, Isus *je ljubio Martu, njezinu sestru i Lazara* (11,5). Ali Isus ne žuri odmah u Betaniju da ozdravi bolesnika, već čeka dva dana, tako da on umire. Marta i Marija su u najmanju ruku začuđene (11,21.32). Zašto Isus tako postupa?

Iz drugih detalja vidimo da Isus nije bezosjećajan: na grobu se prvo ljuti na Mariju i Židove koji plaču (11,33), ali će kasnije na grobu i sam zaplakati (11,35). Ovdje je sloj povijesne predaje natkriljen prikazom njegove nadmoći i božanske snage uslijed koje scene dobivaju određenu napetost. Iz cjeline događaja proizlazi da je Isus htio slabašnoj ljudskoj vjeri prikazati vrhunsko znamenje – uskrsnuće (11,11-15).

11,8-16: *...Židovi su sad tražili da te kamenuju, pa da opet ideš onamo?*

Učenici su odahnuli kad su po završetku Blagdana Posvete Hrama napustili Jeruzalem i Judeju u kojoj su Isusa, vidjeli smo, htjeli više puta kamenovati i zato nemaju nikakve želje vratiti se onamo (usp. 11,8). Malo ih je primirila Isusova kratka pouka o postojanju različitih doba dana te o hodu u svjetlosti koja ga čini sigurnim. Na govor o tome da je Lazar bolestan, oni reagiraju sasvim

realistično, čak bismo rekli optimistično: pa ako spava tj. bolestan je, ustati će i ozdraviti (11,12).

No, kad su čuli da je Lazar zapravo umro, potonuo je njihov optimizam. Isus sada otkriva da je cijela situacija za njih dobra jer će porasti u vjeri. No, u njihovim očima situacija je užasna: u Judeju se nipošto ne bi vraćali a Lazar je umro! Što tamo imaju tražiti i kako sve može biti dobro? Kao predstavnik njihovog „zdravog“ realizma koji je sada poprimio pesimistične tonove, pojavljuje se Toma. Poći mrtvom čovjeku i u susret kamenovanjima od kojih su nedavno tek umakli, zaista je korak koji ne pruža nikakvu nadu pa Toma to sažima u kratku izreku – *hajdemo da i mi umremo s njim* (11,16)! Ako imamo u vidu ovu njegovu tvrdnu realističnost i smisao za činjenice te spremnost da je zastupa, koliko na težini dobiva ispovijest vjere kojom će izreći svoje iskustvo s Uskrsnim na koncu Evanđelja i ispovijediti vjeru u njega (20,28)!

Ovdje opet imamo evanđelistovu igru: Toma sada i ne sluti da će teologija prve Crkve na usta sv. Pavla smrt s Kristom proglasiti prvim bitnim događanjem tijekom krštenja (usp. Rim 6,3-11).

11,17-27: Znam da će uskrsnuti o uskrsnuću, u posljednji dan.

Kao tipično ivanovsko znamenje, i uskrišenje Lazara predstavlja događaj koji u izvanrednoj mjeri objavljuje Isusovu moć i slavu. Naime, prema ondašnjem židovskom shvaćanju, uskrsnuće je moglo nastupiti nakon tri dana jer trećeg dana duša odlazi u Šeol. Međutim, Lazar je mrtav već četvrti dan i već zaudara.

Vidjeli smo već da kod Ivana postoji dvostruk eshatološki koncept, prostorno-sadašnji i vremensko-budući. Marta je, kao Židovka, upoznata s vremensko-budućim konceptom, i to očituje kad kaže: *znam da će uskrsnuti (Lazar) o uskrsnuću, u posljednji dan* (usp. 6,39.44.54; 12,48). No, Isus tome konceptu suprotstavlja prostorno-sadašnji koncept: *ja sam uskrsnuće i život. Tko vjeruje u mene, ako i umre, živjet će. Tko god živi i vjeruje u me, sigurno neće nigda umrijeti*. Dakle, život vječni – sada i ovdje! Ta izreka sadrži dvije stvari: prvo, fizička smrt, ako nije uklonjena, jest relativizirana, nadvladana stjecanjem vječnog života. Drugo, omogućavanje vječnog života po vjeri vezano je na jedinstven način uz Isusa. To je doživljaj novosti, novog stvaranja što je Marti palo u dio. Ona je iz horizonta očekivanja po vjeri u Isusa stupila u neposredan horizont iskustva.

Ovime je Isus na najjasnije i konačno formulirao očitovanje svog božanstva: zatvoren je krug koji je započeo prvom Isusovom tvrdnjom da je Sin Božji i da poput Oca, *ima život u sebi* (5,21-26). Taj život uključuje ozdravljenje (Iv 5), opraštanje grijeha (Iv 8), dar fizičkog i duhovnog svjetla te uskrsnuće (Iv 11).

Ja vjerujem da si ti Krist, Sin Božji, Onaj koji dolazi na svijet. Ova Martina vjeroispovijest se može usporediti s Petrovom ispoviješću u Mt 16,16. U Četvrtom evanđelju bliski su joj Krstitelj koji u Iv 1,29-30 Isusa priznaje Mesijom koji dolazi i Petar koji u 6,69 Isusa priznaje *svećem Božjim*. No, od

svih likova jedino Marta izriče upravo onu ispovijest vjere koja je svrha ovog Evanđelja (20,30). Stoga nije čudo da je njezin lik igrao iznimnu ulogu u životu prve Crkve i Ivanove zajednice.

11,28-32: *Učitelj je ovdje i zove te.*

Marija se Isusu obraća istim mislima kao i Marta: da si bio ovdje... Iako se Isus općenito nije žurio jer je, idući k Lazaru, nakon razgovora s Martom ostao na istom mjestu, susret s Marijom ga je doveo do suza. Valja uočiti kako su u ovom i slijedećem poglavlju kada se radi o vjeri u prvom planu žene. Odgovor vjere kojim Marta i Marija (a prije i Samarijanka) pristupaju Isusu predstavlja snažan kontrast nevjeri koju uosobljuju religiozni lideri i dio naroda.

11,33-41a: *Isus...potresen u duhu i uzbuđen, upita: Kamo ste ga položili?*

Grčki tekst govori da je Isus bio *ljut*. Tumači smatraju da se nije ljutio na prisutne nego ga je obuzeo bijes zbog moći smrti s kojom sada suočava (usp. 12,27; 13,21). Dok žali za prijateljem kojeg je smrt obuzela (usp. 1,5), Isus u duhu već počinje konačnu bitku protiv Sotone po kojemu je smrt ušla u svijet. Marta, koja za sada još uvijek poprilično dijeli realističan stav sa Tomom jer ne bi otvarala grob zato što unutra zaudara – dakle, smatra da nema nade za život, trebat će korigirati i produbiti svoju vjeru.

11,41b-44: *Oče, hvala ti što si me uslišao.*

Svaki puta kada moli glasno, Isusova molitva sadrži zahvaljivanje jer ona je smatrana najvišom razinom molitve (usp. Mt 11,25-26). Iz njegovih riječi u 11,42 proizlazi da redovito moli tiho, a sada to čini naglas da bi njegovi učenici čuli i vjerovali. Pošto su on i Otac jedno (10,30), njegova je volja ujedinjena s Očevom, on ne upućuje molbu nego poziva Lazara iz groba (usp. 5,28-29).

Lazar nije uskrišen u punom smislu te riječi nego je samo vraćen u život kakav je živio i ranije. Uskrsnuće, u kršćanskom smislu te riječi, podrazumijeva ustajanje na posve nov način postojanja i života (usp. 1Kor 15,42-50). Da bi mogao ustati na takav život, Lazar će morati još jednom umrijeti.

11,45-53: *Bolje da jedan čovjek umre za narod, nego da sav narod propadne!*

Sve veći broj onih koji su slijedili Isusa a jednako tako i strah da bi Rimljani mogli intervenirati te im oduzeti narod i Hram (*sveto mjesto*) bili su razlog za sazivanje Vijeća (11,45-53). Kajfa, veliki svećenik, iznosi proroštvo, iako ga on sam ne prepoznaje. Smatra da Isus treba umrijeti umjesto naroda, dok Iv smatra da će Isus umrijeti za narod i da *raspršene sinove Božje sabere u jedno*. Pokret koji će započeti okupljanjem Krstiteljevih učenika oko Isusa prerast će u okupljanje Crkve, zajednice svjetskih razmjera i pokazat će da je Kajfa bio u pravu, ali na način i u mjeri u kojoj to nije mogao slutiti!

11,54-57: ...*Isus...je otišao u kraj blizu pustinje...*

Isusova sudbina je zapečaćena planom Vijeća da ga ubiju. Sa svojim se učenicima povukao blizu rubova pustinje, 20-ak km sjeverno od Jeruzalema. Isusove prve bitke sa Sotonom odvijale su se u pustinji (Mt 4,1-11 par. Mk 1,12-13), a sada je Sotona prisutan među Isusovim učenicima i djelovat će preko njegovog izdajnika. Kako li se Isus u ovim trenucima morao osjećati u Judinom društvu?

Čovjek je jedino biće koje ZNA da će umrijeti, proživljava svoje BITI ZA SMRT. Stoga, kao razumno biće, gradi kulturu koja, uz ostale dimenzije, treba biti svojevrsni *projekt besmrtnosti*. Da bi, koliko god je moguće, osigurao svoje postojanje, produžio ga i potom produžio sjećanje na sebe. Ona je ukupnost njegovog rada u koji ulaže svoje znanje i sposobnosti kojima također želi osigurati trajanje. No, svjestan je, s protekom vremena i sam klizi prema iščeznuću s ovoga svijeta. Ono što je ugradio u kulturu ostaje, ali pitanje je koliko će slijedeći naraštaj razumjeti ono što su stari u nju upisali? Tu se u čovjeku ponovno rađa osjećaj nemoći i velika napast razočaranja, dizanje ruku od svega...

Prethodno znamenje bilo je davanje vida slijepcu od rođenja: Isus ga je izveo iz zatvorenosti u tamu i otvorio mu oči za vidljivi aspekt stvarnosti. Lazarovim uskrsnućem će svima nama pokazati prijelaz preko granice koju predstavlja smrt. Moći gledati mirno smrti u oči, ispitivati što ona znači za ljudsko postojanje potrebno je da bi čovjek mogao zrelo živjeti, da njegov život ne postane bijeg ili samo besmisleni i beznadni pokušaj življenja kojeg će smrt ionako prije ili kasnije ušutkati.

Isus nas ne spašava *od* smrti. Ne, mi i dalje ostajemo smrtni. No, on nas spašava *u* smrti. Dakle, ne uklanja smrt kao granicu naše ograničenosti, ne umanjuje ni potrebu našeg zrelog suočavanja s njom, nego nam pruža da je promatramo iz novog ugla. Omogućuje da je vidimo ne samo kao poništenje našeg bića, nego kao događanje u kojem ne prestaje naš odnos s drugima. Pokazuje da je Bog htio da naučimo kako smrt nije nešto što nas odvaja od drugih. Nama, kojima se u našem strahu čini da je naš život određen za smrt, Isus pokazuje da je smrt put ka životu. Poslije ovog, posljednjeg znamenja, Isusova muka, smrt i uskrsnuće pokazat će puninu stvarnosti kojoj je Lazarov izlazak iz groba tek najava i znak.

Zbog toga što je Lazaru podario život, Isus će biti osuđen na smrt (11,51-53). Onoga koji daje život treba osuditi na smrt! Ovdje se vidi vrhunac ljudske gluposti i zla, ali se nazire i vrhunac Božje slave: on nam želi dobro bez obzira na našu zloću, štoviše spreman je na se uzeti našu ograničenost, glupost i zloću da bi nas mogao obdariti maksimumom svojih dobara!

Lazarovo ustajanje od mrtvih jasno pokazuje da smrt nije naša konačna sudbina. Koliko god bila tamna i prijeteca, Isus je u njoj ostavio jasan znak puta u život koji je jači od smrti. Zahvaljujući Isusu sada znamo da smrt i smrt nisu isto kao što ni život i život nisu isto. Sada znamo da je on *uskrснуće i život* u koji pristupamo živom vjerom (11,25). To je smisao cijelog ovog događaja: Lazar će ponovno morati umrijeti, ali neće biti uzalud: njegove sestre zadobivaju uskrснуće jer zadobivaju vjeru – ona je početak života jačeg od smrti.